

2020góne' diné dawólta' bik'ehgo á'jiił'jįhígíí neiyít'ánínígíí

2020góne' diné dawólta'go naaltsoos hadilnéehgo
na'idíkid bik'ehgo atah hodóltahígíí hait'éego ájiił'jįh

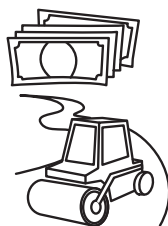
United States®
Census
2020

Yá'át'ééh 2020góne' diné dawólta' atah ánilééh

T'áá lá'ízh nízínigo hoł ólta'.

Biniyé diné wólta'ígíí U.S. biyi' diné naaldeehígíí t'áá altso t'áá láhádi, t'áá láhádi t'éiyá deiidóotah da'ólta'góne' haa'ishíí naagháhigi bił íidóoltah. Nihiká adiılwoł diné kéedahat'íidi ał'ąą ádaat'éhígíí t'áá altso bił da'íidóoltah.

Diné nídawóltahgo bee éédahózinii álah ádaalyaígíí t'áá íiyisíí bíhólníihii át'é.

U.S. Bee Haz'áanii aláahdi bíhólníihii ts'ídá yee has'á neeznáá nínahahgo diné wólta'doo ní. Da'óltahdóó bik'íji' dayéelta'ii naalkah éi binahji' nitsaa hadahwiisdzodéé' naat'áanii haashíí néelt'e'go Naat'áanii bee haz'áanii ádeil'íní danilíí doo, áádóó Wááshindoondéé' \$675 míiltsoh dóó bi'áan béeso nínahahgo diné kéedahat'íidi ał'ąą ádaat'éhígíí ninádadił'ááh.

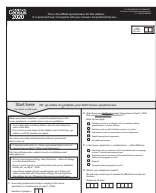
Díí keyah si'ánidóó nanináhígíí bąąh atah nił íidóoltah.

Diné nídawóltahgo naaltsoos hazhdiił'íih éi t'áá íiyisíí bee haz'á. Éi binahji' “shídó' shił ólta'!” jinígo nihinahat'a' bee atah neilnishgo át'é.

Nída'ólta'go bínanidéekidígíí baa hóchí' doo.

Wááshindoon bibeel'áanii bee nída'ólta'go nahódíkidgo hojoolne'ígíí baa áháyá. Nanídíkidgo hwiínilne'ígíí éi nída'éelta'go dayéelta'ígíí baa hane' bee na'anish dóó wááshindoon binaanish bił nahaz'ánidéé' doo nik'íji' yee nidadoolnish da.

2020góne' diné dawólta'go naaltsoos hadil'jigo na'idíkidígíí díí naaltsoos bik'ehgo á'jiil'jígíí choiníł'jigo bik'ehgo na'idíkidígíí ádadíłíł.

2020góne' diné dawólta'go naaltsoos hadil'jigo na'idíkidígíí bee atah hodóltahígíí éi naaltsoos haa nínahájeehdi nízhdííłtsos dóó hach'é'ádaągi nidayiinił doo t'áá altsogóó dahoníghangóó.

Naaltsoos Hadílééhígíí T'áá Bítséedi

1. Naaltsoos hadil'íigo bee na'ídíkídígíí hadííltsoos dóó hahool'áhagi ąą ádííííí'.
2. Díí t'áá Dinék'ehgo á'jiił'íih yaa halne'ígíí bik'ehgo naaltsoos bee na'ídíkíd t'áá Bilagáanak'ehgo ályaaígíí hadadidííííł na'ídíkíd baa náhólne'go. **NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDÍKID ÁJIIŁ'ÍIHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA.**
3. Nanídíniikidgo áłtsé t'áadoo ła' ánílééhé hooghan bii', alk'ihoní'ąągo hooghan anída'atááhígíí bii', hooghan naadzízi bii' atah dabighanígíí yídííłtah hóyahgi bik'eh ádííííííííí bikáá'.

Háidish Wóltah

Hooghan bii', alk'ihoní'ąągo hooghan anída'atááhígíí bii', hooghan naadzízi bii' atah dabighanígíí t'áá altso wóлта' íishjááh:

- Diné t'áá altso yídííłtah, awée' áldó', álahjì' kwe'é dabighan dóó dabiiłkááhígíí wóлта'.
- Kwe'é hooghanígi háida doo bighan da dóó doo biiłkáhá dago béesh nitsékeesí bee na'izhdíłkid bee nihił náhodííłnih.

Diné nídawóлта'ígíí éí t'áá altso bil óлта' t'ááláhagi bighan ádin nidi:

- Ła' da t'áá láhagi bighan ádingo T'ąąchil t'áálá'í yoolkáágóné', 2020 yihahgo éí t'áá wóлта' doo.

Wáashindoondi Diné Nídawóлта' Bina'anishgi éí t'áá altsogóó diné nidaháaztąągóó dayóлта':

- Hastóí dóó sánii baa áháyąądi nidaháaztánígíí, awáalyaadi, awáalyaa hótsoadi, awáalyaaí dabidó'tą'di nidaháaztánígíí éí T'ąąchil t'áálá'í yoolkáágóné', 2020 yihahgo éí doo bil íídóolta da.
- Háida bidziilgo óolta'di, hastóí dóó sáani baa ádahayąądi sidáago, tsiláotahdi naagháago, awáalyaadi sidáago éí doo naaltsoos bikáá' ázhdoolííł da azhá ch'ínádzáago nídoodáał nidi doo yídóolta da. Naakidi yéelta' dooleel.

Naaltsoos anááhooltahígíí bikáa'gi na'ídíkíd dóó yína'níłtinígíí hazhó'ó yízhdoolta.
Naaltsoos bik'ehgo na'ídíkíd ájiił'íihígíí éí bínahodíkídígíí doo bikáá' ádajile' da.

Naaltsoos áłtséégone' siltsooz na'ídíkidgo dabikáá'ígíí hadadidíííí

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDÍKID ÁJIIŁ 'ÍHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA

1. How many people were living or staying in this house, apartment, or mobile home on April 1, 2020?

Number of people =

Diné ánéelt'e'ígíí

2. Were there any additional people staying here on April 1, 2020 that you did not include in Question 1?

Mark ☒ all that apply.

- ☐ Children, related or unrelated, such as newborn babies, grandchildren, or foster children
- ☐ Relatives, such as adult children, cousins, or in-laws
- ☐ Nonrelatives, such as roommates or live-in babysitters
- ☐ People staying here temporarily
- ☐ No additional people

3. Is this house, apartment, or mobile home — Mark ☒ ONE box.

- ☐ Owned by you or someone in this household with a mortgage or loan? Include home equity loans.
- ☐ Owned by you or someone in this household free and clear (without a mortgage or loan)?
- ☐ Rented?
- ☐ Occupied without payment of rent?

4. What is your telephone number?

We will only contact you if needed for official Census Bureau business.

Telephone Number

- -

Bik'ehgo béesh bee hane'í

Díí hooghan bii', alk'ihoní'áago hooghan anída'atááhígíí bii', hooghan naadzíí bii' díkwíííílt'é dahaghan leh T'ááchil t'áálá'í yoolkáál, 2020góné'?

Áádóó háí aldó' kwe'e dabiilkááh T'ááchil t'áálá'í yoolkáágóné', 2020 dóó hóshdégé' ts'ídá áłtséégone' bínanídéékidgo t'áadoo bil íínlta'ígíí?

Saad dahnaazjaa'go dik'áago ☒ bíghah naaz'á, éí nídádéét'í'ígíí biyi' ahnáda'díizoh.

- Áłchíní, ník'éí éí doodago doo ník'éí da nidi, awéé chí'í, nitsóóké, nínáliké, doodago áłchíní beiszjíd
- Ník'éí, áłchíní t'áá hóyáanii, níl nizeedí/naa'aash, éí doodago niyé danilínígíí nizháá'áád doodago naadaaní
- Doo daník'éí, ła' da t'óó bíł nighango doodago áłchíní yaa áhátyáago na'álkee sídáago
- T'óó hónishgháníjį' na'alk'ee sídáhígíí
- T'áá háí da bíł íídóoltahii doo hólqo da

Díísh hooghan át'é, alk'ihoní'áago hooghan anída'at'ááhígíí át'é, éí doodago hooghan naadzíí át'é —

Dík'áago ☒ naaz'níligíí T'ÁÁ ŁÁ'ÍGO bii' ahná'íizoh.

- T'áá nih éí doodago kwe'é hoogan bii' bighanígíí bighan nílįgo nayiílniilįgo éí doodago béso ba'ínilįgo yík'é ní'iiléego daats'í át'é? Hooghan bee aąh háá'á b'aan nanideehígíí da.
- T'áá nih éí doodago kwe'é hooghan yii' dabighanígíí ła' bighan nílįgo daats'í doo bee ihodii't'ígóó haghan silįį' (hooghan altsó bik'é ní'ílyá béso ba'ínil)?
- Hooghan ha'ít'á daats'í?
- Hooghan ha'ít'á daats'íhígíí doo bik'é ní'iilyéégoó bii' hooghan?

Bik'ehgo béesh bee nich'į' hane'ígíí hait'éego bikáá'?

Wáashindoondi Diné Nídawólta' Bina'anishgi biniiyéii hólqogo éí nich'į' hodoonih éí doodago naadadikah.

Naaltsoos bee na'ídkid naaki ahoolt'ahgóne' nisht'ajígo na'ídkidígíí hadadíle'

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDKID ÁJIIŁ 'IHHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA

5. Please provide information for each person living here. If there is someone living here who pays the rent or owns this residence, start by listing him or her as Person 1. If the owner or the person who pays the rent does not live here, start by listing any adult living here as Person 1.

What is Person 1's name? Print name below.

First Name

MI

Last Name(s)

Aláají' bízhi'ígíí
(first name)

Akéédóó bízhi'ígíí
(last name[s])

Bízhi' ata'góne'ígíí
(middle initial)

6. What is Person 1's sex? Mark ☒ ONE box.

☐

Male

☐

Female

7. What is Person 1's age and what is Person 1's date of birth? For babies less than 1 year old, do not write the age in months. Write 0 as the age.

Age on April 1, 2020

years

Print numbers in boxes.

Month

Day

Year of birth

Díkwíí binááhaigíí,
nááhaigo wólta'go,
T'áächil t'áálá'ígóó
yoolkáátgóne', 2020

Nídídzíí
biníí'

Bijígóne'

Yíhahgóne'
hodizhchí

8. Is Person 1 of Hispanic, Latino, or Spanish origin?

☐

No, not of Hispanic, Latino, or Spanish origin

☐

Yes, Mexican, Mexican Am., Chicano

☐

Yes, Puerto Rican

☐

Yes, Cuban

☐

Yes, another Hispanic, Latino, or Spanish origin – Print, for example, Salvadoran, Dominican, Colombian, Guatemalan, Spaniard, Ecuadorian, etc.

Kwe'é atah dabighanígíí t'áálá'í nízínigo bína'ídkidíí' ádadíííí. Háí da kwe'é sínidáhígíí hooghan yik'é ní'iléhígíí T'áálá'ígóne' Sizinígíí díníigo bikáá' ádanile' doo. Hooghan yis'ánígíí éí doodago ba'ít'áago yik'é ní'iléhígíí doo kwe'é bighangóó éí t'áá hóyáanii t'áá háí da t'áá hóyáanii ła' T'áálá'ígóne' Sizinígíí díníigo bikáá' ádanile' doo.

T'áálá'ígóne' Sizí bínínígíí haa wolyé?

T'áálá'ígóne' Sizí bínínígíí daats'í hastjìh/ashkii níí éí doodago asdzání/at'ééd níí?

Dík'áago ☒ naaz'nilígíí T'ÁÁ ŁÁ'ÍGO bii' ałná'iizoh.

■ Hastjìh/ashkii

■ Asdzání/at'ééd

T'áálá'ígóne' Sizí bínínígíí díkwíí binááhai dóo yoonkáalگو yìzhchínígíí baa hółne'?

Awéé' t'ahdoo t'ááláh'í binááhaígóó éí díkwíí bee nídeezidígíí doo ádííííí da. Binááhaígíí názbąsgo, O, ádíííííí.

T'áálá'ígóne' Sizí bínínígíí daats'í Naakaii, Naakaii keyah shádi'áahdépé' naagháhígíí, éí doodago tó wónaadi keyah Spaindépé' naagháhígíísh át'é?

■ Dooda, doo Naakaii, Naakaii shádi'áahdépé' naagháhígíí, doo tó wónaadi keyah Spaindépé' naaghahigii

■ Aoo', Naakaiiłbáhi, Naakaii t'áá kojí keyah si'ánidépé' naagha

■ Aoo', keyah Puerto Rican dine'é

■ Aoo', keyah Cuban dine'é

■ Aoo', náána łahgo át'éego Naakaii, Naakaii shádi'áahdépé' naagháhígíí, doo tó wónaadi keyah Spaindépé' naaghahigii — alkée' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, Salvadoran dine'é, Dominican dine'é, Colombian dine'é, Guatemalan dine'é, Naakaii, Ecuadorian dine'é, háishjì nilínígíí bízhi' ájiił'jìh.

Naaltsoos bee na'idíkid naaki ahoolt'ahgóne' nishnáájigo na'idíkidígíí hadílééh

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'IDÍKID ÁJIIL'ÍIHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA

9. What is Person 1's race?
Mark ☒ one or more boxes **AND** print origins.

☐ White – Print, for example, German, Irish, English, Italian, Lebanese, Egyptian, etc. ¿

☐ Black or African Am. – Print, for example, African American, Jamaican, Haitian, Nigerian, Ethiopian, Somali, etc. ¿

☐ American Indian or Alaska Native – Print name of enrolled or principal tribe(s), for example, Navajo Nation, Blackfeet Tribe, Mayan, Aztec, Native Village of Barrow Inupiat Traditional Government, Nome Eskimo Community, etc. ¿

☐ Chinese

☐ Vietnamese

☐ Native Hawaiian

☐ Filipino

☐ Korean

☐ Samoan

☐ Asian Indian

☐ Japanese

☐ Chamorro

☐ Other Asian – Print, for example, Pakistani, Cambodian, Hmong, etc. ¿

☐ Other Pacific Islander – Print, for example, Tongan, Fijian, Marshallese, etc. ¿

☐ Some other race – Print race or origin. ¿

T'áálá'ágóne' Sizí bíínínígíí éí ha'át'íí al'aq dine'é?

Dik'áago ☒ nída'asdzooígíí t'áá lá'igo éí doodago nidadéét'i'ii bii' ałná'izoh DOÓ nilínígíí bízhi' alkéé' naaznilgo ádííííh.

- Bikági Łigaii — alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, German dine'é, Irish dine'é, English dine'é, Italian dine'é, Lebanese dine'é, Egyptian dine'é, háishíí nilínígíí bízhi' ájiil'ííh.
- Naakaii Łizhinii éí doodago Naakaii Łizhinii keyah ahii'sinildéé' naagháhígíí — alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, Naakaii Łizhinii keyah ahii'sinildéé' naagháhígíí, Jamaican dine'é, Haitian dine'é, Nigerian dine'é, Ethiopian dine'é, Somali dine'é, háishíí nilínígíí bízhi' ájiil'ííh.
- Áłtsé kééhat'íinii keyah ahii'sinil biy'di kééhat'íinii — Wááshindoondéé' béého' dilzinígíí alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh Diné, Blackfeet Tribe, Mayan dine'é, Aztec dine'é, Native Village of Barrow Inupiat Traditional Government, Nome Eskimo Community, háishíí nilínígíí bízhi' ájiil'ííh.
- Bináá'adaalts'ózi dine'é
- Vietnamese dine'é
- Hawaiian diné áłtsé kééhat'íinii
- Filipino dine'é
- Korean dine'é
- Samoan dine'é
- Asian Indian dine'é
- Japanese dine'é
- Chamorro dine'é
- Asian dine'é — alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, Pakistani dine'é, Cambodian dine'é, Hmong dine'é, háishíí nilínígíí bízhi' ájiil'ííh.
- Táłkáá' bikéyahdéé' dine'é — alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, Tongan dine'é, Fijian dine'é, Marshallese dine'é, háishíí nilínígíí bízhi' ájiil'ííh.
- Náána ła' dine'é jílí — alkéé' sinilgo bízhi' éí doodago al'aq dine'é éí doodago hadine'é bits'áádéé' joogáálígíí ánilééh.

Bil íinilta'ígúí t'áálá'í nízínigo na'ídíkidígúí bá hadadidííííí

Bil íinilta'ígúí t'áálá'í nízínigo hóyahgi naakigo na'ídíkid bikáá'ígúí nabídídóokií

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDÍKID ÁJIL 'ÍHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA

2. Does this person usually live or stay somewhere else?

Mark ☒ all that apply.

☐ No	☐ Yes, with a parent or other relative
☐ Yes, for college	☐ Yes, at a seasonal or second residence
☐ Yes, for a military assignment	☐ Yes, in a jail or prison
☐ Yes, for a job or business	☐ Yes, for another reason
☐ Yes, in a nursing home	

Díí bil ólta'ígúísh nááná lahdi bighan éí doodago doo áadi sidáa leh?

Saad dahnaazjaa'go dik'áago ☒ bíighah naaz'á, éí nídadéét'i'ígíí biyi' alnáda'díízhoh.

■ Dooda

■ Aoo', bidziilgo wódahgo ólta' biniyé	■ Aoo', bimá dóó bizhé'é éí doodago lahgo át'éeego bik'ei yíl naháztá
■ Aoo', tsiláoltsooi yíl tádínéeh	■ Aoo', keeshjidi éí doodago nááná la' hooghanídi
■ Aoo', naanish biníinaa	■ Aoo', awáalyaa éí doodago awáalyaa hótasaadi
■ Aoo', hastói dóó sáníi baa ádahayáadi	■ Aoo', t'áa ha'at'ííshíí biniyé

3. How is this person related to Person 1? Mark ☒ ONE box.

☐ Opposite-sex husband/wife/spouse	☐ Father or mother
☐ Opposite-sex unmarried partner	☐ Grandchild
☐ Same-sex husband/wife/spouse	☐ Parent-in-law
☐ Same-sex unmarried partner	☐ Son-in-law or daughter-in-law
☐ Biological son or daughter	☐ Other relative
☐ Adopted son or daughter	☐ Roommate or housemate
☐ Stepson or stepdaughter	☐ Foster child
☐ Brother or sister	☐ Other nonrelative

Díí éí diné T'áálá'ígóne' Sizinígúí hait'áo yíl ahidéét'i'?

Dik'áago ☒ naaz'níligíí T'ÁÁ LÁ'ÍGO bíi' alná'íizoh.

■ Bahastííh/be'asdzááh/yíl síkéhígíí	■ Bizhé'é éí doodago bimá
■ Hastííh/asdzáá t'óó yíl bighanígíí	■ Bitsói/Bínálí
■ Asdzání/hastííh jílígígo t'áa hó jílínígíí bíl jizhké	■ Yá'jýééhígíí
■ Asdzání/hastííh jílígígo t'áa hó jílínígíí doo alhaa ho'dee'níil da nidi bíl jizhké	■ Haadaaní/Hazháá'áad
■ Hayáázh dóó hach'e'e t'áa hó jishchíinii	■ Lahgo át'éeego bik'ei
■ Hayáázh dóó hach'e'e t'óó hó jiniséhígíí	■ Yíl bighan éí doodago hooghan bíi' yíl bighan
■ Haye' éí doodago hatsi' jíl'í	■ Átchíní beiszííj
■ Bilah át'é	■ Doo bik'ei da

Diné hastáá dóó bilááhgóó bił iinilta'go éí naaltsoos tseebiígóne' ahooltahígíí hadidíííí

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDÍKID ÁJIL'ÍHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA

The diagram shows a 2020 Census form for 'Person 7'. Arrows point from Navajo labels to specific form fields:

- Aláají' bízhi'ígíí (first name)** points to the 'First Name' field.
- Bízhi' ata'góne'ígíí (middle initial)** points to the 'MI' field.
- Akéédóó bízhi'ígíí (last name[s])** points to the 'Last Name(s)' field.
- Hastííh/ashkíí** points to the 'Sex' field (Male/Female).
- Asdzání/at'ééd** points to the 'Age on April 1, 2020' field.
- Nídídzí biníí'** points to the 'Date of Birth' field (Month/Day).
- Bijígóne'** points to the 'Year of birth' field.
- Yihahgóne' hodizhchí** points to the 'Related to Person 1?' field.
- T'áálá'ágóne' Sízí bííníngíí hait'áo yíł ahídéét'í'** points to the legend for 'Aoo' (Black) and 'Dooda' (White).

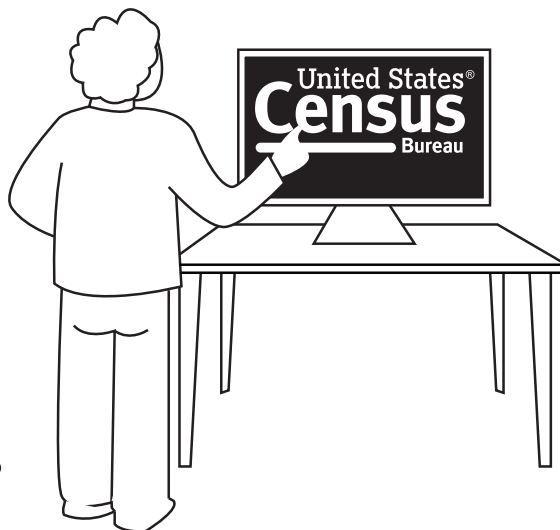
Below the form, a box contains the text: 'Díkwíí binááhaígíí, nááhaigo wólta'go, T'áächil t'áálá'ígóó yoolkáátgóne', 2020'.

Naaltsoos bik'ehgo na'ídikidí Bilagáanak'ehgo ályaaígíí altso hadilyaago naaltsoos bee ná't'áá' áná'ál'íní t'áá íídáá' bé'ashjee'ígíí bee naaltsoos hidigeehdi adí'at.

2020góne' diné dawólta' éí k'ad doo nanitl'a da.

Níł bééhózin daats'í béesh nitsékeesí bee yah ahóót'i'gi bee hazh'diil'íjigo át'é?

2020góne' diné dawólta'go béesh nitsékeesí bee yah ahóót'i'gi bee hazh'diil'íjigíí t'áá ch'ééh áníł'íjigó éí naaltsoos bee na'ídikidígíí bikáa'gi diné nídawólta'go bił haz'ánidí béesh nitsékeesí bee yah ahóót'i'ídi atkée' sinilgo bikáá' éí bik'ehgo nihaa honít'i'.

2020góne' diné dawólta' béesh nitsékeesí bee yah ahóót'i'gi bee hazh'diléehego naalkidgo bik'ehgo hazhdiil'íjigíí yee yínahoniltin éí kwe'é hóló

2020census.gov/languages

D-G (nav) Navajo